



# La tesi doctoral de Miquel Àngel Vidal destaca el vessant intimista, crític i compromès de l'obra de Llorenç Moyà

La recerca *Llorenç Moyà. Vida i literatura (poesia i prosa)*, defensada a la Universitat de les Illes Balears, aprofundeix en la vida i l'obra de l'escriptor mallorquí i qüestiona la imatge limitada que se'n té com un poeta esteticista, barroc i amb propensió a la temàtica evasionista i religiosa. La tesi doctoral analitza l'evolució estètica i ideològica de Llorenç Moyà i inclou una selecció de les seves obres inèdites

---

## Palma. Juny de 2012

La tesi doctoral de Miquel Àngel Vidal, defensada a la Universitat de les Illes Balears, aprofundeix en la vida i l'obra de Llorenç Moyà (Binissalem, 1916 – Palma, 1981), inserint-les en el seu context històric i cultural, i qüestiona la imatge de Moyà com un poeta esteticista, barroc i amb propensió a la temàtica evasionista i religiosa, tot demostrant que, a més de seguir una interessant evolució literària, va escriure obres transcendents, tant en la línia de l'intimisme com de la crítica social i el compromís polític. La recerca



*L'investigador Miquel Àngel Vidal, autor de la tesi. Foto: UIB*

*Llorenç Moyà. Vida i literatura (poesia i prosa)* l'ha dirigida el doctor Joan Mas i Vives, catedràtic de Filologia Catalana del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB.

A l'estudi, Miquel Àngel Vidal fa la biografia de Moyà, analitza la seva evolució estètica i ideològica i les seves obres poètiques i en prosa. També fa una descripció de les obres en castellà, així com una catalogació i descripció temàtica del teatre. La tesi també inclou un apèndix en el qual es recull una selecció de les obres inèdites de l'escriptor binissalemer, entre d'altres documents (personals i laborals, arxiu fotogràfic, correspondència, dibuixos...).

## Evolució i compromís

Tot i que la formació acadèmica i cultural de Llorenç Moyà fou en castellà, i que escriví en aquesta llengua les primeres obres durant la Guerra Civil, la coneixença i el mestratge de Maria Antònia Salvà, Miquel Ferrà i Guillem Colom en la immediata postguerra, el conduïren a escriure en llengua catalana, i durant quaranta anys (des de 1941 fins a la mort) tan sols usà el català com a llengua literària.



*L'escriptor Llorenç Moyà, a la imatge de l'esquerra, i acompanyat de Josep M. Llompart, a la dreta.*

Moyà va viure els anys més difícils i foscs de la literatura catalana del segle XX: la postguerra marcada per la dictadura franquista, que exercí una forta repressió sobre la llengua i la cultura catalanes. A pesar de les circumstàncies adverses i de la consciència de la precarietat que suposava integrar-se en el sistema literari català, treballà, com els escriptors contemporanis seus, per vèncer tots els obstacles (prohibicions, censura, escasses edicions, manca de públic lector...) i aconseguir mantenir viva la flama de la llengua i dignificar-la literàriament. Primer ho féu, en la immediata postguerra, amb el grup minúscul que formaren els seguidors de l'Escola Mallorquina; llavors, els anys 50 i 60, amb els seus companys de promoció poètica com Josep M. Llompart, Blai Bonet o Jaume Vidal Alcover. Els anys 70, sense deixar de tenir contacte amb els escriptors contemporanis, va anar una mica més al seu aire, però l'amor per la llengua i la literatura es va mantenir igual de viu, i seguí lluitant per la recuperació dels trets d'identitat i de la cultura.

### **Obra. Gèneres literaris**

Llorenç Moyà és autor d'una obra abundant i complexa que abraça tots els gèneres. Conreà la poesia des de l'adolescència i durant tota la vida, i el teatre en dos períodes concrets i molt fecunds (1958-1967 i 1979-1981), amb un alt grau de qualitat literària. La narrativa, en canvi, és una faceta menor dins la seva producció. Si exceptuam les obres en castellà durant la Guerra Civil, sols es dedicà a la narrativa entre 1952 i 1957, i els resultats no foren gaire òptims. Possiblement deixà d'escriure'n tant per la dedicació al teatre com per la consciència que no tenia fusta de narrador.

La poesia de Moyà es caracteritza per l'evolució. El seu camí poètic és coherent però té una progressió constant: d'una etapa formalista i evasionista, que va des de la poesia enquadada en els paràmetres estètics de l'Escola Mallorquina fins a un barroquisme decorativista, evoluciona a una lírica en la qual es produeix un equilibri entre fons i forma i que troba en els motius clàssics la transposició adient per reflectir tant els conflictes interns com els externs. Més endavant abandona el món clàssic i fa una lírica intimista en la qual segueix servant l'equilibri temàtic i estilístic. En la darrera etapa, realitza una poesia humorística i popular, que atén més al contingut que als aspectes formals. Es produeix, doncs, en la seva obra poètica una evolució des d'un formalisme sense gaire preocupació pel fons fins a una poesia senzilla en la qual importa més el que diu que com ho diu.



Si al període barroc destaquen els reculls *Flos sanctorum* i *Via Crucis*, a l'etapa clàssica destaquen *Polifem i Hispània Citerior*, a l'intimista, *Presidi Major*, i a la darrera època, *Oracions per necessari*.

Moyà és un poeta formalment tradicionalista. Sempre usà la mètrica i els gèneres poètics clàssics (elegies, odes, èglogues, epístoles, epigrames...). Creia en el ritme i la contenció formal de la poesia. No emprà el vers lliure com sí ho feren els seus companys de promoció, sinó que fou fidel al formalisme que havia après de l'Escola Mallorquina i dels clàssics. Aquest, juntament amb la cura lèxica, és un dels trets que proporcionen unitat a la seva obra.

El teatre també evoluciona formalment, però temàticament és més homogeni: escriví vuit obres de tema clàssic i dues de tema històric, que constitueixen el "teatre de la llibertat", i quinze peces de teatre tradicional, popular i humorístic, refent antics entremesos mallorquins del XVIII o amb sainets originals. En el "teatre de la llibertat" usà els mites clàssics per tractar, d'una banda, el tema de la tirania i la llibertat, i de l'altra, el de l'amor impossible. Són obres elaborades, en les quals es produeix un equilibri entre fons i forma. També al final d'aquest període realitzà les primeres obres de caràcter tradicional i popular, que a la represa dels darrers anys, fou l'únic teatre que va conrear. Igual que succeeix amb la poesia de la darrera època, té més importància el contingut que la forma, i la sàtira i l'erotisme es converteixen en elements primordials.

La prosa és la part menys significativa de la seva obra tant en quantitat com en qualitat. Tot i escriure tres novel·les curtes i més d'una vintena de contes, sols podem destacar *A Robines també plou*. No produí cap obra assagística, i la seva prosa, a part de la narrativa, es redueix a deu articles, poc més d'una vintena d'escrits de circumstàncies (pregons, parlaments, pròlegs...) i algunes obres autobiogràfiques (les memòries literàries i els dietaris), que tenen un interès més documental que literari.

La narrativa és el bloc més important de l'obra en prosa. Una característica és la brevetat i el sintetisme: sols va escriure contes i novel·les curtes; mai no va intentar fer cap novel·la llarga. Una altra característica és el lirisme. Totes les seves obres narratives estan amaraes d'un lirisme, més o menys intens, que té una incidència important en l'estil. I la tercera, que en aquestes obres és on es pot comprovar més clarament l'interès pel que hem anomenat "mite de Robines", amb tres motius temàtics relacionats (els "cercles concèntrics"): el "jo" misser, el casal i la nissaga pròpia, i Binissalem, habitualment identificada amb Robines. Tant els contes com les novel·les tenen gairebé tots, com a espai, Binissalem, i en molts apareixen el casal de can Gelabert i personatges basats en avantpassats seus o protagonistes que són un alter ego de Moyà.

## Ideologia i temàtica

Durant la dècada dels 40 escriví quasi únicament poesia i seguí els paràmetres estètics i ideològics de l'Escola Mallorquina. Després, a causa de l'amistat i la influència de Bernat Vidal i Tomàs, Manel Sanchis Guarnier i dels joves poetes mallorquins dels anys 50, la seva poesia es començà a allunyar de l'estètica de l'Escola Mallorquina i evolucionà cap a noves formes expressives: adoptà un formalisme barroc cada cop més carregat i sumptuós. Tot i així, no hi va haver una ruptura temàtica respecte a la poesia anterior.

El canvi ideològic i temàtic es començà a produir el 1956 a través de la narrativa, que va conrear per influx de Camilo J. Cela i Llorenç Villalonga. És el moment en què es produí la ruptura amb l'idealisme i que encetà el nou rumb cap a la literatura realista. En aquest sentit hem parlat de "dues actituds" en l'obra de Moyà: de 1941 a 1955 fa una literatura esteticista preocupada essencialment per la forma, en la qual els temes (religió, paisatge, "mite de Robines"...), encabits



dins les directrius del convencionalisme i l'ortodòxia, són una excusa per desenvolupar la destresa estilística, la qualitat d'orfebre de la llengua, i a partir de 1956, primer amb els contes de *A Robines tambe plou*, i llavors amb el teatre (a partir de 1958) i amb la poesia (a partir de 1960) de tema clàssic, comença a fer una literatura més realista i crítica.

El paisatge pràcticament desapareix, es passa de Robines als mites clàssics, la religiositat és conflictiva, i apareixen nous temes com l'angoixa existencial, l'amor diferent, la llibertat i la crítica social. La lírica innòcua de temàtica religiosa, rural i paisatgística, es convertí en una poesia personal, denunciadora i crítica respecte a la realitat que l'envoltava. La transcendència poètica va arribar tant per la visió interior com per l'exterior. La interior va donar peu a una poesia de confessió i amorosa, i l'exterior a la denúncia (fins i tot política a pesar de trobar-se en plena època franquista), i a la crítica social.

### Significació literària

Tot i l'interès que té la seva evolució poètica, així com gran part del seu teatre, la projecció literària de Moyà ha estat limitada. És escassa la influència sobre els autors de generacions posteriors i també l'interès de la crítica i el públic de fora de Mallorca.

L'edició pòstuma de bona part de les obres inèdites i la reedició de nou obres publicades, el fet que cada any es representin amb gran èxit de públic versions dramàtiques del *Via Crucis* i de *Adoració dels tres reis d'Orient* des de fa 27 anys, i que bona part de la crítica mallorquina li hagi dedicat estudis i articles, no han tingut ressò fora de l'illa. Totes aquestes activitats recuperadores s'han produït a l'àmbit local. Tant les publicacions com el reconeixement del públic i de la crítica han quedat limitades al perímetre illenc. Es tracta d'un cas clar d'escriptor perifèric, localista, sols atès per la crítica i els lectors o espectadors mallorquins.

Tampoc no ha col·laborat en la difusió de la seva obra la imatge que ha quedat de Moyà trenta anys després de la seva mort: essencialment el de la primera època, un poeta superficial, esteticista, barroc, amb proclivitat a la temàtica evasioneista i religiosa. Una imatge que no s'ajusta en absolut a la realitat. La tesi doctoral de Miquel Àngel Vidal pretén demostrar que també va fer obres poètiques i dramàtiques profundes i transcendentals. Durant el franquisme tractà amb valentia el tema de la llibertat, i en els darrers anys, en el període de la Transició, defensà amb tenacitat el país i la llengua pròpia. La seva actitud crítica i el compromís polític i cultural foren, sens dubte, tan importants com la seva labor d'escriptor formalista.



Llorenç Moyà, entre els escriptors Camilo J. Cela (a l'esquerra.) i Llorenç Villalonga.



## Referència de la tesi

---

**Títol:** Llorenç Moyà. Vida i literatura (poesia i prosa)  
**Autora:** Miquel Àngel Vidal  
**Programa de doctorat:** Filologia Catalana i Lingüística General  
**Àrea de coneixement:** Filologia Catalana  
**Departament:** Filologia Catalana i Lingüística General  
**Director:** Joan Mas i Vives  
**Qualificació:** Apte cum laude

### Membres del tribunal

#### President

Dr. Damià Pons Pons  
Departament de Filologia Catalana  
i Lingüística General  
Universitat de les Illes Balears

#### Secretari

Dr. Perfecto Cuadrado Fernández  
Departament de Filologia Espanyola,  
Moderna i Clàssica  
Universitat de les Illes Balears

#### Vocals

Dr. Vicent Simbor Roig  
Departament de Filologia Catalana  
Universitat de València

Dra. Carme Riera Guilera  
Departament de Filologia Espanyola  
Universitat Autònoma de Barcelona

Dra. Isabel Graña Zapata  
Departament de Filologia Catalana  
Universitat Oberta de Catalunya

### Publicacions relacionades

- VIDAL, M. À. «Gloses inèdites d'Un Xafarder». Suplement «El Domingo», *Última Hora*, 22-VI-2003, p. 6-7.
- VIDAL, M. À. «Un sonet fet a parts i quarts». *Lluc*, 835-836 (juliol-octubre de 2003).
- VIDAL, M. À. «Introducció», dins Llorenç MOYÀ: *Memòries literàries*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat - Universitat de les Illes Balears, Biblioteca Marian Aguiló, 37, 2004, p. 5-39
- VIDAL, M. À. «Estudi preliminar», dins Llorenç MOYÀ: *Hispania Citerior*. Palma de Mallorca: Hora Nova, Biblioteca d'Escriptors Mallorquins, 2006, p. 5-24.
- VIDAL, M. À. «La narrativa de Llorenç Moyà». *Lluc*, 853 (setembre-octubre de 2006).
- VIDAL, M. À. «Pròleg», dins Llorenç MOYÀ: *Panegírics blancs. Una toga per a cada home*. Palma de Mallorca: Editorial Moll, La Balanguera, 132, 2006, p. 7-21.
- VIDAL, M. À. «Pròleg», dins Llorenç MOYÀ: *El fogó dels jueus*, Pollença: El Gall Editor, Col·lecció Els Llibres del Món i la Bolla, 26, 2006, p. 7-13.
- VIDAL, M. À. «Sóc baix, sense cridar l'atenció». *Serra d'Or*, 565 (gener de 2007).
- VIDAL, M. À. «Anotacions de Llorenç Villalonga als contes de Llorenç Moyà». *Serra d'Or*, 593 (maig de 2007),
- VIDAL, M. À. «Biografia de Llorenç Moyà». *Randa*, 62, 2009, p. 151-194.
- VIDAL, M. À. «Prefaci», dins Llorenç MOYÀ: *A Robines també plou o la rebel·lió dels titelles*. Palma: Consell de Mallorca, Col·lecció L'In6, 3, 2010. p. 9-26.
- VIDAL, M. À. «Gènesi i representacions de l'Adoració dels tres Reis d'Orient de Llorenç Moyà», dins DD. AA.: *Anuari Teatral de les Illes Balears 2008*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010. p. 287-290.